

[Hølsa Pedersen.]

mærkninger herom, men ellers læser man ikke noget om fremmed ret, og når man betænker, at de nordiske lande på en række vigtige lovområder navnlig i de allerseneste år har tilstræbt og har fået ensartede love, må man vel spørge, om ikke kommissionen og senere ministeriet for offentlige arbejder har undersøgt fremmed retsstilling, og hvis man har det, hvorfor man så ikke har redegjort for det.

Jeg synes, det ville have haft betydelig interesse at få klarlagt f. eks. forholdet i norsk lovgivning. I Norge har man i 1959, medens kommissionen allerede sad, fået en ekspropriationslov, der dækkede både betingelser for ekspropriation og fremgangsmåden ved ekspropriation, og man angav desuden i en række punkter de formål, hvortil der kunne eksproprieres, alt sammen klaret i en lov på ca. 30 paragraffer. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at spørge den højtærede minister for offentlige arbejder, om man har været inde på dette lovarbejde, om man ikke har ment, der var inspiration at hente netop derfra.

Nu har man valgt — det fremgår også af betænkningen — at begrænse lovforslaget til visse ekspropriationer vedrørende fast ejendom. Man har navnlig ikke taget kommunernes ekspropriationer med. Jeg synes i og for sig ikke, at argumentationen herfor er overbevisende. Det minder om den modvilje, det mødte, da ombudsmandens tilsyn skulle udvides til at gælde også kommunale afgørelser. Men denne modstand blev som bekendt overvundet, og jeg håber meget, at man ved fortsættelsen af kommissionsarbejdet også vil komme ind på retsstillingen vedrørende de kommunale ekspropriationer.

Jeg går derefter over til selve lovforslaget. Efter en samlet vurdering af dette mener jeg, at det byder på adskillige reelle forbedringer, og det må ud fra almindelige forvaltningsretlige betragtninger påkalde betydelig interesse. Det er lykkedes i en kort og læselig form at beskrive fremgangsmåden ved ekspropriation i en vigtig gruppe sager og at klargøre en række tidligere tvivlsspørgsmål, og jeg håber meget, at det fortsatte arbejde, der står for, ikke vil tage, som det siges i betænkningen, en betragtelig tid. Jeg håber, at det i anden omgang må

kunne lykkes at skrive betænkning på kortere tid end de 8-9 år, der er brugt til første betænkning.

Lad mig først pege på den interessante nye bestemmelse i lovforslagets § 3. Det er jo sådan, at før ekspropriationen sættes i gang, skal der visse forberedelser til i marken; ellers bliver det hele et papirarbejde. Jeg tror, det er rigtigt, at man nu lovfæster reglerne for anlægsmyndighedens kompetence. Selv om man jo hidtil har kunnet løse disse spørgsmål i de fleste tilfælde i mindelighed, så har erfaringen dog vist, at situationen kan være vanskelig. En ubetænkksomhed kan blive opfattet som en krænkelse, og hvorfor så ikke undgå alt det? Derfor tror jeg, at jeg kan byde denne nye § 3, som jeg tør kalde *lex Reersø*, velkommen i det danske lovsystem, i hvert fald i det mere generelle lovsystem, og så kan man vel overlade til teorien, om man skal kalde denne bestemmelse en udvidelse af beføjelserne vedrørende ekspropriationens omfang, eller om man skal kalde den et *accessorium* til ekspropriantens beføjelser, idet det jo kan siges, at de forberedende arbejder ikke nødvendigvis behøver at være begrænset til de senere ekspropriaters ejendomme.

I øvrigt bygger lovforslaget jo på det princip, at der skal være to administrative prøvelser, før adgangen til domstolene efter grundlovens § 73 står åben, og derfor må der knytte sig stor interesse til, hvorledes disse organer sammensættes, hvad deres kompetence er, og hvordan procedurereglerne er. Der siges, at man ønsker et uvildigt forvaltningsorgan. Men det kan vel nok være tvivlsomt, om en tjenestemand under det ministerium, der har de fleste ekspropriationer, i borgernes øjne vil stå som uvildig; og om kommissionen kan kaldes således, når samme minister udpeger to medlemmer og således sikrer sig flertallet i ekspropriationskommissionen, det er vel også tvivlsomt. Det giver da i hvert fald kommissionen et skin af partiskhed. Men alligevel vil jeg sige, at jeg er tilbøjelig til at acceptere en sådan ordning, fordi det må være vigtigt at have et administrativt organ med praktisk indsigt i de løbende forhold placeret her i første led af proceduren.

Jeg har mere tvivl, når jeg kommer til lovforslagets bestemmelser om taksations-